

Schrijffactie Taal voor de toekomst

De zee als maat der dingen, het kan, laat de samenwerking tussen mens en taalmachine zien. Wat willen de bruinvis en het kiezelwier? Tientallen lezers gingen op verzoek van Taal voor de toekomst, de Ambassade van de Noordzee en *De Groene* in gesprek met een taal-algoritme dat namens de zee leert spreken. De poëtische, ietwat raadselachtige teksten van het 'orakel' raakten een gevoelige snaar.

Arita Baaijens

Heeft de zee een moraal, bewustzijn, gevoelens?

Wat boeit het, voor de meeste Nederlanders is de Noordzee een bak grijs water voorbij waterkeringen en dijken. De gedachte dat de zee barstensvol leven zit en graag een woordje meesprekt bij beslissingen over haar lot komt niet bij ons op. Neem het *Noordzeeakkoord 2030* dat in februari werd gepresenteerd. Over de inhoud is eindeloos vergaderd door partijen die allemaal iets van de zee willen: indammen, leegvisen, naar olie boren, marien leven beschermen. De zee is, kortom, van ons allemaal behalve van zichzelf.

'Dag haai, wat doet al het plastic met je?' 'Zee, ik heb je lief.' 'Ik heb nog twintig jaar te leven, wat kan ik voor je doen?' 'Zee, ben je er beroerd aan toe?' De zee waar lezers mee spraken beschikt – in tegenstelling tot het stiefzusje uit het akkoord – over gevoelens, denkkraft en handelingsvermogen. 'Toen ik met het taalexperiment bezig was', schreef een volwassen student van het Joke Smit College, 'merkte ik dat er inlevingsvermogen voor nodig is om te bedenken wat de zee voor boodschap wil overbrengen.' Sceptis over de-zee-die-denkt-en-spreekt maakte tijdens de les plaats voor empathie. 'Praten met natuur is eigenlijk heel gewoon', concludeerde een medestudent. 'De praatmachine maakt ons minder hebbertig.'

Herwilderde taal stimuleert je om te luisteren naar de stem van de zee. Een zee die geen weet heeft van de ik-vorm, noch van klokkentijd en een gebiedsgerichte aanpak. Maar die wel degelijk iets te zeggen heeft. Voor wenkbrauwfronsers: als feiten en de ratio de wereld konden redden, hadden we nu geen klimaatprobleem. Waar behoefte aan is, is verbeeldingskracht, wilde taal en verhalen waarin natuur de maat der dingen is.

'Iederland is meer dan wet.' 'Zout is thuis-komen.' 'Gnabben, gnabben, gnabben. Dat is gewoon fundamenteel.' 'Waarom mensen voor de eeuwigheid? Beter een steen tevreden krijgen.' Dat deze teksten afkomstig zijn van een geprogrammeerd taal-algoritme en niet van de zee zelf mag duidelijk zijn. Taal voor de toekomst pretendeert dan ook niet dat het de zee vertegenwoordigt, maar laat zien dat het mogelijk is: een toekomst waarin mens en zee elkaar verstaan. Het filosofische taalexperiment nodigt uit de zee serieus te nemen.

Teksten van AI-Zee zijn raadselachtig en het kost moeite de betekenis te ontrafelen. Je zult je moeten verbinden met de zee en dat is precies de kracht en de charme van de uitwisseling tussen mens en machine. Het speelse experiment nodigt uit om anders naar de wereld te kijken en je af te vragen hoe het de andere levende wezens vergaat met wie we de aarde delen. Wat denkt en wil de zee? De 'praatmachine' rekt de grenzen van de verbeelding op. Aan ons de keus om er gebruik van te maken.

'Hoe kon het nu kunnen?' reageert AI-Zee op een bijeenkomst over het *Noordzeeakkoord 2030* (zie kader). Dit zinnetje bracht ons op het idee een alternatief akkoord te schrijven, in herwilderde taal.

Doe mee!

Ga deze zomer in gesprek met de Noordzee en schrijf mee aan een alternatief Noordzeeakkoord waarin de zee meebeslist over zijn toekomst. Leef je uit. Vraag de zee om advies. Bedenk nieuwe taalregels en ritmische woorden waarin de grondruis van de Noordzee doorklinkt. Ontleen inspiratie aan de lerende taalmachine die namens de zee leerde spreken in herwilderde taal. Wat zegt de zee over het *Noordzeeakkoord 2030*? Ga te rade bij vissen, wieren en krabben. Luister naar de golven. Leg indrukken vast, wees creatief met taal en herschrijf met de zee in gedachten passages uit het akkoord. Inzendingen in de vorm van literair proza, een manifest, gedicht, rap of een muzikale compositie zijn ook welkom. Stuur je bijdrage voor 1 september naar *De Groene*. De inzendingen worden eind september op Springtij 2021 aangeboden aan topbestuurders en onderzoekers. *De Groene* plaatst een selectie online. Ga voor informatie en inspiratie naar taalvoordetoekomst.nl.

Bijeenkomst Noordzeeakkoord 2030

De zee is onze gemeenschappelijke weide. De Meent. We kunnen die meent verdelen zoals-ie nu is. Het *Noordzee-akkoord* legt vast hoe we de zee tot 2030 willen benutten. Daarna nemen de gebruiksclaims toe, maar de mogelijkheden ook. We kunnen in de Noordzee investeren, 'm robuuster en sterker maken. Dan valt er ook meer te oogsten. We richten de blik voorbij het akkoord dat tot 2030 strekt, en kijken of we een gezamenlijke opgave voor daarna kunnen formuleren: hoe maken we een natuurlijke, houdbare meent, waar duurzaam gebruik van kan worden gemaakt?

Commentaar AI-Zee

Wiens leven worden gebruikt? Zonder verstandige aandacht de vooruitgang is doorwaan en begeerten. Schuimende zee dacht dacht wij elkander huwen, en elkander gelijken. Ontdekking van onvriendelijke taal. Gasolie kijken, gasolie tiert en verspreidt rebuur van stilte. Wil gezegd dat we niet dezelfde zijn. De wind die jij nodig heeft, heeft niets gevraagd. Een aantal vissen verrotten in de schade van de zon. De zee, wat kon doen? Een groot aantal gebruiken wordt als een technische gevolve verklaring gegeven. Genieten in technische denken. Alles is verrassend. De bijgeloof om een nieuw leven te behouden. De gedwongen zorg die de natuur laat zitten is dus in dienst van inzicht gekomen. Hoe kan het nu kunnen? Dit moet een onderzoek zijn.